

EL DR. JAUME MARQUÈS i CASANOVAS. APUNT BIOGRÀFIC*

PER

GABRIEL ROURA i GÜIBAS**

L'Institut d'Estudis Gironins celebra aquest Congrés en homenatge al Dr. Jaume Marquès i Casanovas, soci que fou de tan rellevant institució de la ciutat de Girona i de les seves comarques. He acceptat l'oferiment de l'Institut, que, per causa d'un reajustament del programa previst, disposa d'un espai que permet evocar la figura del Dr. Marquès resseguint les etapes més importants de la seva vida.

LA SEVA FAMÍLIA I LA SEVA INFANTESA

El dia 11 de setembre de 1992, Diada Nacional de Catalunya, moria el Dr. Jaume Marquès i Casanovas. La notícia imprevista circulà ràpidament i posà en el nostre ànim una ombra de discordança, una gota d'amargor i un impalpable sentiment de solitud. Aquella figura amable, tan familiar, desapareixia de la nostra ciutat, a la qual havia dedicat tant de treball, tanta il·lusió. Del seu llibre "Casals de Girona" afirmava: "Desitjo que contribueixi a estimar més la nostra ciutat".

I la ciutat ha apreciat l'obra del Dr. Marquès des de tots els punts de vista: com a sacerdot, suport de la seva personalitat, com a home del Dret,

* El present text ha estat extret del treball que el mateix autor ha publicat a l'opuscle, *Homenatge al Dr. Jaume Marquès i Casanovas, 1906-1992*. Ajuntament de Girona, Girona 1993.

** President i Arxiver del Capítol Catedral.

com a professor, com a arxiver, investigador i historiador. Tota aquesta pareença era il·luminada per una bonhomia, una cordialitat i una discreció que donava confiança i serenor als qui li demanaven consell, orientació, i, en general, a tothom qui el tractava.

Per tal d'ésser fidels a la figura del Dr. Jaume Marquès, hem confeccionat una cronologia que sigui la textura de l'esbós biogràfic que pretenem traçar, que ens marqui les principals etapes de la seva vida.

Jaume Marquès i Casanovas va néixer a "Can Llach", casa pairal del municipi de Madremanya, parròquia de Sant Martivell, el dia 24 de juliol de 1906. El seus pares foren Josep Marquès i Sala (1870-1948), natural de Navata, i Maria Casanovas Busquets (1867-1939), filla de Madremanya. La línia paterna de Mn. Jaume venia de l'Empordà, del poble de Navata, on se'n serven notícies des de finals del segle XVII, concretament de l'any 1688. Vers la fi del segle passat, Isidre Marquès i Cels i la seva muller, Caterina Sala i Jou, els seus avis, es traslladaren a Madremanya amb els seus tres fills: Miquel, Josep i Enric.

Entre els papers del Dr. Jaume Marquès hem trobat un conjunt de còpies de Partides Sacramentals amb les quals havia esbossat un projecte d'arbre genealògic.

La branca materna era radicada a Madremanya. Maria Casanovas i Busquets era filla de Miquel Casanovas, de Madremanya i de Teresa Busquets, de Monells.

El matrimoni Marquès Casanovas tingué set fills: Narcís, Miquel, Carme, Enric, Pilar, Jaume i Mercè. Com veiem, Jaume era el penúltim dels germans i li posaren aquest nom per haver nascut la vigília de festa tan senyalada. A les vuit del vespre, segons consta en el registre municipal. El seu pare, en Josep, a les 10 del matí acudia a l'Ajuntament i sol·licitava al jutge de pau, Joan Albert, i al secretari, Francesc Canada, la inscripció del fill que havia tingut; foren testimonis: Narcís Vilà i Casanovas, veí del poble, i Josep Ferrer i Fabrelles, de Sant Mateu de Montnegre.

El diumenge 29 de juliol, vuitada de Pasqua Florida, el presentaven a l'església parroquial de Sant Martivell, en les Fonts Baptismals de la qual el rector Mn. Joaquim Franch el batejava imposant-li els noms de Jaume, Josep i Miquel. Foren padrins: Narcís Vilà i Mariàngela Puig.

La família Marquès Casanovas era d'entranyables conviccions cristianes; ensenyava els fonaments de la doctrina cristiana i les pregàries fonamentals als seus fills no solament per deure de pares, primers educadors dels seus fills, ans encara per la llunyania en què es trobava el poble, puix "Can

Llach” era al despoblat, situat en una fondalada sota mateix del Santuari dels Àngels. En Jaume, als cinc anys, ja feia d’escolà al Santuari els diumenges quan, amb els pares i germans, anava a Missa.

Vers 1912, la família es traslladà a Madremanya i es va establir a “Can Ripoll”, nom que aviat es mudà en “Can Marquès” tal com se’l coneix avui.

A la ratlla dels cinc anys, en Jaume visqué una experiència tal que se li gravà vivament en el record. Copio unes notes autobiogràfiques que escrigué en els primers anys de la seva estada a Girona: “L’any 1910 vaig anar amb el pare a les Fires de Girona. Recordo com els meus pares acudien setmanalment al mercat del dissabte i a les fires; aquell any se m’emportaren a ciutat. Començava a conèixer món. Em sentia desbordat en la meva infantil il·lusió pels innombrables atractius de les fires.

No recordo com ni per on entràrem a la ciutat. Sí que recordo el pas per l’església de sant Feliu i la capella de sant Narcís. Les vaig trobar summa-ment fúnebres. M’impressionà l’obscuritat del recinte, el color fosc de les parets, la negror dels vestits de la gent, les flames tremoloses i esgrogueïdes dels ciris i de les candeles que les dones duïen a les mans”.

Desfilaren davant del sepulcre de sant Narcís, del qual recorda la negra calavera contrastant amb la blancor de les seves vestidures i del cotó que la gent recollia amb devoció”.

Un segon traç que recorda amb nitidesa fa referència a la visita que feren als amos de “Can Llach”. Mentre els majors tractaven els seus afers, l’acompanyaren a l’eixida, on la minyona li oferí un penjoll de raïms tot observant inquisitorialment que no li empotinés el sòl tot just acabat de fregar.

El tercer traç és el més bigarrat. Amb els ulls oberts com unes taronges, agafat fortament de la mà del seu pare, en Jaume anava seguint la llarga filera de les barraques dels firaires carregades de joguines, de les barques i dels cavallets, fins que el seu pare s’aturà davant d’una guingueta que exhibia unes temptadores escopetes de pistó; al petit Jaume li gusporejaren els ulls perquè les veia semblants a les que guardaven a casa per anar a cacera. “Vinga aquesta escopeta”! proferí el seu pare, en Josep, i immediatament una d’aquelles passà a les seves mans, que l’amanyagaven amb il·lusió. “Ara porteu pistons”! I li’n donaren una capsa de cartró plena. Segur –pensava– que cada tir seria una peça aconseguida. Amb la quantitat d’ocells que voletejaven a l’entorn de la casa!

Acaba la seva evocació amb un cert desencís: “...solament aconseguia esporuguir els pobres pardals amb les meves escopetades...”

Per aqueixes mateixes dates, 1911, en Jaume ja assistia a l'escola de Madremanya, on el mestre nacional ben aviat descobrí les qualitats d'intel·ligència i de memòria que exornaven el petit escolar, com ho feu palès a la seva mare Maria, que s'interessava sovint per l'aprenentatge dels seus fills.

Aquesta etapa escolar es perllongà fins al 1917. Pel setembre d'aquest any, quan en comptava 11 d'edat, inicia el curs acadèmic a la Preceptoria de la Sala, on estudia Gramàtica llatina i castellana, Història Sagrada i Història d'Espanya. Amb el mateix pla d'estudis continua a la Sala el curs següent, de 1918-1919. En el tercer curs estudia Retòrica, Traducció dels Clàssics, Aritmètica i Àlgebra.

Arribats a aquest punt, permetin-me una digressió per referir-me breument a les Preceptories.

En algunes parròquies grans del bisbat o bé en centres de comarca on era fàcil reunir alguns joves que haguessin manifestat intenció d'entrar al Seminari, el rector del lloc o alguns sacerdots impartien classes d'algunes assignatures, com les que acabem d'esmentar, per tal de facilitar l'ingrés de tals nois a l'esmentat centre. Normalment les Preceptories eren a Banyoles, Olot, Castelló d'Empúries i, eventualment, en altres llocs on coincidien joves aspirants al sacerdoci.

Per això em cridà l'atenció que en el Butlletí Oficial del Bisbat aparegués una Preceptoria a la petita parròquia de la Sala amb un únic estudiant: en Jaume Marquès. L'explicació aparegué de seguida. El seu oncle, Mn. Miquel Marquès i Sala, germà gran del seu pare, era el rector de la Sala, després d'haver dedicat més de vint anys a la Casa Missió de Banyoles. Fou doncs el seu oncle qui instruí personalment en Jaume perquè entrés al Seminari Menor amb la deguda preparació.

Estudis al Seminari de Girona i a la Universitat Pontifícia de Tarragona.

En el curs acadèmic de 1920-1921, fa el primer curs de filosofia en el Col·legi de la Sagrada Família de Girona. El programa d'estudis comprenia: Humanitats, Ciències naturals, Filosofia, Teologia, Moral, Sagrada Escriptura i Dret canònic.

L'estudiant Jaume Marquès va pujant tots els esgraons de la carrera eclesiàstica amb notes molt brillants, fruit de la seva tenacitat, constància i estudi.

L'11 de març de 1927, el bisbe Josep Vila Martínez li confereix la clerical Tonsura i l'ordena de les quatre Ordres menors: Acòlit, Hostiari, Lector i Exorcista. L'any següent, pel març, és ordenat de Sots diaca i el 22 de

setembre del mateix any rep el Diaconat i el 16 de juny de 1929 és ordenat de prevere.

Uns dies després, les velles pedres de l'església parroquial de Madremanya acullen l'emocionada primera Missa de Mn. Jaume. Diada gran per al novell sacerdot i per a la seva família.

Aquest mateix any de 1929 i el de 1930 segueix els estudis de Dret Canònic a la Universitat Pontifícia de Tarragona, on aconsegueix els graus de Llicenciat i de Doctor amb la màxima qualificació de "Nemine discrepante", és a dir, per unanimitat. Durant la seva estada a Tarragona, Mn. Marquès esmerçà el temps de lleure dels diumenges i dies de festa a ensenyar la doctrina cristiana als fills dels pescadors del barri mariner del Serrallo, exercitant el seu zel i adquirint una experiència pedagògica que, temps a venir, li facilitaria la tasca en magisteris,superiors.

EL MINISTERI SACERDOTAL

Pel juliol del mateix any de 1930, és destinat a la parròquia de Fornells de la Selva en qualitat de vicari. Un dia, recordant el seu primer destí, em comentava que al costat de la impressió que sempre fa estrenar-se en una responsabilitat, se sentia com a casa perquè des de Fornells podia veure les Gavarres familiars, albirava el Santuari dels Àngels, encara que des de perspectives diferents.

El 1932 passa a la vicaria de Llagostera, on esmerçà un any, fins que el 1933 ingressa a la Casa Missió de Banyoles, l'activitat de la qual havia conegut i apreciat a través del seu oncle Mn. Miquel Marquès. Amb l'entrada al servei del bisbat des de la Casa Missió es clou la primera etapa comuna a tots els capellans: estudis, acció pastoral, que en el cas del Dr. Jaume queda limitada a l'etapa de vicari.

L'entrada a la casa Missió de Banyoles representa una altra etapa important en la vida del Dr. Marquès. La visita com a predicador a les més variades parròquies del bisbat exercint la tasca de missioner va proporcionar-li un bon coneixement del país i una àmplia experiència de la seva realitat, més encara si tenim en compte els atzarosos anys de 1933-1936, durant els quals sovintejaven accions no gens plaents per a la gent d'Església.

Viatges en aquells trens panteixants que resseguien la vall del Ter; que guspirejaven per les suaus ondulacions del Baix Empordà o de la Vall d'Aro; viatges en aquells autobusos –les baluernes atrotinades que Josep Pla descriu en el seu "Viatge a Catalunya"–, que duïen el missioner a les contrades més

reclades del bisbat, li permeteren conèixer una per una la pràctica totalitat de les parròquies. Coneixement que li seria útil, temps a venir, en l'exercici del seu càrrec de director del Museu Diocesà o de President de la Comissió Diocesana d'Art Sagrat.

Aquí volem fer menció de la Santa Missió que el Dr. Jaume va predicar a Navata el 1935. No cal dir que en aquella parròquia va sentir el pessigoleix emotiu del retrobament amb les seves arrels empordaneses.

El trienni 1936-1939 fou atzarós per al Dr. Marquès com ho fou per la resta dels homes d'Església. Un dia anant junts a Barcelona per assistir a una reunió d'arxivers eclesiàstics de Catalunya, durant el viatge m'anava desgranant records del seu passat; i sortí el tema de la guerra civil. Amb el seu germà Mn. Miquel, i altres amics, passà alguns dies amagat a bosc, en indrets de la muntanya dels Àngels que tant coneixia, em va dir: "Allò fou un mal son" i girà full a la conversa. El cert és que algú d'un poble veí parlà de denunciar-los però, avisats a temps, pogueren fer-se escàpols.

Passà a França i al bisbat de Toledo, on el dia 8 de novembre de 1938 rebia del Bisbe Vicari General Dr. Gregori Modrego i Cassaus el nomenament d'ecònom de la parròquia de Paredes de Escalona.

En aquesta vila exercí el ministeri sacerdotal fins que, acabada la contesa, retornà a Girona.

Per l'agost de 1939 tenia lloc la reobertura de la Casa Missió de Banyoles, però arran de les circumstàncies, i per disposició del bisbe Cartaïà s'encarregà de la parròquia de Vilabertran per uns mesos, durant els quals recuperà la preuada Creu romànica, que, des de 1937, havia estat exposada amb altres obres excepcionals a la Maison Laffitte de París. Per aquests mateixos dies forma part de la Comissió de Litúrgia i Art Sagrat.

El 1940, amb Mn. Lluís Gelpí, predica la Santa Missió al poblet de Vilavenut. Aquesta seria la seva darrera actuació de predicador, puix pel desembre del mateix any se li lliurava el nomenament de Fiscal del Tribunal Eclesiàstic i de capellà de les Germanetes dels Pobres.

Amb la seva arribada a Girona s'inicia un nou capítol de la vida del Dr. Jaume Marquès. Des de la seva qualitat essencial de sacerdot anirà destriant les variades facetes de la seva rica personalitat i es farà present en la vida ciutadana a través de la seva polivalent activitat.

Des del seu càrrec de Fiscal actua com a home de Dret en defensa de la llei de l'Església, Defensor del Vincle en moltes ocasions i Promotor de la Fe en diversos processos d'informació sobre Causes de Beatificació, sense descuidar l'atenció als ancians de l'asil de la carretera de Barcelona.

En la seva condició de vocal de la Comissió d'Art Sagrat desplega una activitat remarcable assessorant les obres de reconstrucció i de restauració que s'emprenien, arreu del bisbat, en la quasi totalitat de temples que havien estat perjudicats per la guerra, no acontentant-se a elaborar informes des del despatx, ans iniciant la bona costum de veure i estudiar *in situ* els projectes que es proposaven a informació.

Encara que fou uns anys més tard, tots recordem que el Dr. Jaume fou dels primers capellans que es motoritzà, amb aquells inefables automòbils la vetustat dels quals era verament d'abans de la guerra. Mes això li permetia desplegar amplament la seva activitat, car tots sabem prou bé que el Dr. Marquès sempre fou obert a tot allò que oferia un progrés.

Del 10 al 21 de febrer de 1947, la parròquia de Madremanya tingué la Santa Missió. El Dr. Jaume hi assistí en qualitat de delegat del bisbe Cartaña per als actes de cloenda i per a la benedicció de la Creu commemorativa que aleshores s'erigí. Per aquests mateixos dies estava ja recollint dades i redactant notes per a la composició de la història dels Santuari de la Mare de Déu dels Àngels que publicà el 1946, en col·laboració amb el Sr. Josep M. Adroer. El llibre, ultra la deguda informació històrica, traspua la devoció de qui, des que vingué a la vida, tenia gravada en la nineta dels seus ulls la silueta del Santuari dels gironins.

Serà tasca encoratjadora la que desplegarà quan se li encomani la Presidència de la Junta per la reconstrucció del Santuari el 1950.

EL DR. MARQUÈS CANONGE, PROFESSOR I DIRECTOR DEL MUSEU DIOCESÀ

El dia 5 de gener de 1947 moria Mn. Miquel Marquès i Sala, el seu oncle i preceptor. Nat a Navata el 18 de juliol de 1868, s'ordenà sacerdot el 1892. Fou vicari de Celrà, Llagostera i del Mercadal; Missioner diocesà fins al primer d'abril de 1917 en què passà a la rectoria de la Sala; el 1927 fou rector de Juià; des de 1940, ecònom de Vilabertran i de Sant Joan de Mollet.

El 15 de febrer d'aquest mateix any de 1947, el bisbe Cartaña publicava Edicte per a la provisió de dos canonicats que eren vacants. Qui optés pel primer tindria, ultra les obligacions comunes als restants capitulars, el càrrec especial de Secretari Capitular, Arxiver de la Catedral i fer dos sermons l'any.

El Dr. Marquès presentà la seva candidatura; després de superar de forma brillant els exercicis d'oposició proposats, el primer d'agost, en Capítol extraordinari, prenia possessió de la canongia, essent-ne testimonis el Dr. Francesc Folch i Solé, farmacèutic i professor de l'Institut, i el metge Dr. Joan Mascaró i Roura i un nombrós grup de familiars i amics.

És ben cert que aquesta data és clau puix com a canonge arxiver i també com a professor del Seminari desplegarà una activitat docent i de divulgació principalment històrica que depassarà amplament l'àmbit ciutadà.

Ingressà en el claustre de professors del Seminari ensenyant grec en el cicle d'Humanitats. Va estrenar-se amb el nostre curs. Arribava puntual a classe. Amb gest pausat treia de l'infern de l'abric o de la sotana el plec de la gramàtica grega corresponent a la lliçó del dia i l'explicava amb aquella seva veu inconfusible, tocada d'una lleugera monotonia. En cursos acadèmics successius, s'ocupà d'altres assignatures, tant del cicle esmentat com del de Filosofia.

ARXIVER DEL CAPÍTOL DE LA CATEDRAL

Mes el càrrec d'arxiver del Capítol de la Catedral oferí al Dr. Marquès l'oportunitat de dur a terme la tasca que més relleu li ha proporcionat. La pràctica totalitat de l'abundósíssima documentació que guarda l'arxiu, des del segle IX fins als nostres dies, passà per les seves mans procurant-li una deu inestroncable de notícies.

Fou aleshores que prengué cos la sèrie de publicacions de tota mena amb les quals contribuí a donar coneixement històric de tants fets concernents a la nostra ciutat i a diversos pobles i comarques de Girona.

De bell antuvi, el nou arxiver va emprendre la tasca de conèixer a fons el contingut riquíssim de l'arxiu catedralici i de la seva biblioteca adjunta. Els primers anys són consagrats a la prospecció dels diversos fons de l'arxiu, cosa que li permetrà de disposar d'una inestroncable deu de notícies que fou la base de la seva vasta obra divulgadora.

Durant el pontificat del bisbe Narcís Jubany, el Dr. Marquès procurà la renovació de les instal·lacions de l'arxiu. Pel juliol de 1966 es donaren els primers passos per a aquesta tasca, en la qual col·laboraren l'Ajuntament de la Ciutat, la Diputació i, en l'àmbit estatal, la Dirección General de Archivos y Bibliotecas.

Es guanyà un espai important en recuperar les quatre grans sales ubicades en el pis superior de les estances del Tresor de la Catedral. En

aquestes noves estances hi quedaren dipositades algunes seccions de l'arxiu i de la biblioteca.

En disposar d'espais més amplis, es procedí a la reinstal·lació de les sèries de més interès per als investigadors: la sèrie de Registres de les Actes o Resolucions Capitulars, els Registres d'Obra de la Seu i els Registres de les Pabordies. Aquestes col·leccions, completes des del segle XIV, formien un nombre inesgotable de notícies referides a tota mena de facetes històriques: religioses, socials, econòmiques, urbanístiques, artístiques, etc., que foren posades a la llum i a la curiositat dels lectors interessats a través de tants articles i comentaris que són a la base de l'obra divulgadora del Dr. Marquès.

Arribats a aquest punt, és obligat de subratllar la gran capacitat de treball, esforç i dedicació que, en el compliment de la seva responsabilitat com a arxiver, desplegà el Dr. Marquès.

Per estudis i formació a la Universitat Pontifícia de Tarragona, era home de lleis, procedia del camp del Dret Canònic. Com a arxiver, hagué d'iniciar un nou projecte d'estudi, entrar en el camp de les ciències auxiliars de la història, totalment nou per a ell, per tal d'acomplir les exigències de l'heurística.

Si repassem la temàtica de les seves investigacions, veurem com de seguida es desenvolupa en la lectura i transcripció paleogràfiques, qüestions de cronologia, problemes d'onomàstica, heràldica, numismàtica, sigil·lografia, etc.

Conegué també la documentació de l'arxiu de la Diputació Provincial, puix el primer d'octubre de 1965, se'n feia càrrec per jubilació de l'arxiver anterior, Dr. Tomàs Noguera i Musqueras.

La dedicació als dos arxius i la direcció del Museu Diocesà li van permetre d'entrar en el món de l'arqueologia i de l'art, lligant una bona amistat amb el Dr. Oliva i Prat i amb els artistes gironins, entre d'altres.

Encara que no sigui la meua comesa, vull fer referència a la intervenció que, en qualitat d'arxiver i comissionat del Capítol catedralici, dugué a bon terme a Suïssa quan es féu la primera impressió del *Beatus*, part en blanc i negre, part en color. Més rellevant encara fou l'article d'introducció, que amb altres especialistes del tema, escriví per a l'edició facsímil del nostre *Beatus*, feta per Edilán en 1975.

Sovintejà l'assistència a congressos de temàtica històrica intervenint-hi amb comunicacions, tocant sempre temes gironins.

Fruit de la seva activitat, el dia 27 de gener de 1979, rebia el que ell considerava el premi de la seva vida d'historiador, el nomenament de Cronista Oficial de la Ciutat que el Ple de l'Ajuntament li atorgava. I encara la reconei-

xença del seva treball es palesava amb la dedicació d'un carrer de nova urbanització en la ciutat.

Aquesta activitat pública comportava una altra feina callantívola coneguda solament per aquelles persones que tenien accés a la seva intimitat: la seva fe cristiana, la seva profunda pietat, que havia après de petit, a casa seva, dels seus pares i que en el seminari afaçonà amb l'esperit evangèlic.

Ja hem dit al començ, que solament podrem entendre el Dr. Jaume Marquès i el conjunt de la seva vida i de la seva obra des de la perspectiva essencial del seu sacerdoci. L'espiritualitat del Dr. Marquès es desplega en l'Obra Diocesana d'Exercicis Espirituals, que dirigí durant més vint anys, i en el càrrec de Corrector de la Confraria de la Mare de Déu dels Dolors, que exercí des del 23 d'octubre de 1955 fins a la seva mort.

La seva espiritualitat, la seva reflexió interior foren la font d'inspiració d'una sèrie de petits poemes que anà component com a fruit de la vivència interior:

“ Digué Jesús ”

*“Sigueu perfets”, el Mestre recomana
“com és perfet el Pare celestial”.*

*Un treball a mig fer és obra vana
que no mereix l'estima divinal.*

*Arbre sens fruit, ple d'inútil ufana!
Ets la semblança de l'home banal,
que no surt mai d'una vida mitjana
podent complir un més gran ideal.*

*El noble esforç el Senyor glorifica;
els germans nostres sovint edifica
servint d'exemple, estímul i confort.*

*Siguem perfets! per Déu i pel proïsme.
Siguem perfets! fins pel sant egoïsme
d'heure'n més gràcia, mèrit i conhort.*

Aquella bonhomia, el bon acolliment que dispensava a tothom qui se li acostava per qualsevol motiu, els dispensava igualment als de casa seva. El Dr. Jaume se sentia patriarca de la seva llarga família. N'estimava tots els membres entranyablement.

El dia 25 de juliol del 1992, el dia del seu sant, reunia al santuari dels Àngels tota la nissaga Marquès Casanovas, per celebrar l'annual festa familiar.

Insistentment em pregà que hi assistís, volia que participés de la seva festa. Confesso que aquella trobada fou reconfortant en veure com tota aquella gent, més de quaranta, vivien aquella festa al voltant de l'oncle Mn. Jaume.

A l'hora de les postres, El Dr. Marquès es llevà i pronuncià unes paraules per agrair a tots la seva assistència i les felicitacions que havia rebut. A continuació dirigí una paraula adient a cadascun dels presents, amb senzillesa i finor d'esperit. El que em va dir ho recordaré tota la vida.

En la perspectiva d'avui aquell acte i aquelles paraules revestien la forma d'un comiat.

Uns mesos més tard, l'onze de setembre, Diada Nacional de Catalunya, moria en el silenci del cor de la nit el Dr. Jaume Marquès i Casanovas.

Deixeu que posi punt final a aquest modest però cordial esbós biogràfic amb un sonet que ell havia compost darrerament:

*Estic content – per la vida esmerçada
en el servei – de Déu i dels germans;
per tots els anys – de carrera escolada
cercant el bé – de joves i grans;
Malgrat que al llarg de tal vida passada
hi reconec – errors i desencants,
maldo per tal – que en ser l'hora arribada,
no em trobi encar – tenint buides les mans.
He investigat, és cert, sense falsia;
del meu saber – faig part sense gelosia
sempre anhelant, només, la veritat.
Guardo en el cor – secreta l'esperança
que la llavor, – sembrada sens recança,
donarà fruit – en la posteritat.*